

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1958
МАРТ
22
СУББОТА
№ 58 (4028)

Өртөө 20 коп.

Уруглар хевин болгаш идиктерин бүдүрерин көвүдөдир, ассортиментизин калбартыр болгаш шынарын экижидер дугайында

Уруглар хевин болгаш идиктерин бүдүрерин көвүдөдир, ассортиментизин калбартыр болгаш шынарын экижидер дугайында айтырыгы СЭКП Төп Комитетинде болгаш ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлели көргөн.

Ажылчы чоннарның материалдык чагай чоруунун болгаш культураду деңгээлин улам ыңай бедир турарының түнөксинде калбак хергедегиди янзы-бүрү бараанарына чоңун негелдиз уругучу өзүп турарын СЭКП Төп Комитетинде болгаш ССР-ниң Министрлер Чөвүлели демдеглээн. Улетпүрүң болгаш көдөө ажил-агыйның хөгжүдөзүнө чедип алган чедипкинерин болза, улетпүрү бараанарының сөөлү чыдарда дык көвүдөдир арганы берген. Ындыг болза-даа чамдык бараанары чоңун негелдизин ам-даз четпес хандырып турар. Ылангыя уругларга тааржыр чамдык бараанары садар чорукта четпестер бар болуп турар. Херектиг хемчөөлүг, таарынар өнөрлүг болгаш фасон-пуг идикти, аргыгым кылыгларны, костюмнерни, платьелерин болгаш тоннарын уругларга магазинерде үзүткөдиги саздып турар. Көдөө чорлерде чурттап турар уругларга чылааган идиктерин, чымчак алгандан кылган сапыктарын, чайгы спортчу хепти, а ол ышкаш уруглар хевин дээрээр тускай пестерин эвезш бүдүрүп үндүрүп турар. Бүдүрүп үндүрүп турар хөй-хөй уруглар бараанарының шынарын саздып алычыларын өзүп түрер негелдизинге четпесип турар.

Уруглар хевинге болгаш идиктеринге чоңун хергедегиди хандырында мимыг байлады бистип улетпүрүң чигет курамыларының болгаш бүдүрүп болур аргаларының четпези-биле эвес, харын чер-черин хөй-хөй өстөр, ажил-агый органнының болгаш улетпүрү бүдүрүгелерин улетпүрүгелеринин тазалыгдан ол херекче чогуур кичөөнөй чогу-биле чүгө тайлыбырлар. ССР-ниң Салдыг министрствозу, Центросоюз болгаш оларның чер-черде органныр уруглар бараанарына негелдизин багай өөренип турар болгаш уруглар бараанарының бүдүрүп болгаш шынарын экижидер соруга-биле бүдүрүгеге эргежок чүгүдө сабыдары чедирбеп турар.

Уруглар хевин болгаш идиктерин бүдүрерин чоңун хергедегиди бүрүн хандылар хемчөөлө чедир чөөккү ийн чылдар дургузунда көвүдөдир, оон ассортиментизин дык калбартыр болгаш ол бараанарының шынарын чоңун негелдизинге дүңгүрүп экижидер аргалар бистип улетпүрүгүсте бар деп СЭКП ТК болгаш ССР-ниң Министрлер Чөвүлели санап турар.

СЭКП ТК-ның болгаш ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң дотказымы болза:

1. Уруглар хевин болгаш идиктерин бүдүрерин дык көвүдөдир. 1958 чылда уругларның хем идиктерин 140,5 миллион эште (азы 1957 чылда херек кырында бүдүрүп үндүргендинде 27,3 хуу хөйүн), ботинкажыгаштары 5,8 миллион эшти, ук кылыгларын 310 миллион эшти, аргыгым ишткя хепти 130 миллион кезекти, аргыгым даштык хепти 55 миллион кезекти бүдүрүп үндүрүп, а ол ышкаш уруглар бараанарының дараалыг чүдүлдерин бүдүрүп үндүрерин бадылаттыган планы-биле демейээрге оон 1 миллиард рубль түнге көвүдөдир.
2. Эвилелдерине республикаларның Министрлер Чөвүлелеринге дагыры болза: уруглар бараанарының дараалыг чүдүлдеринге ук аймангы, аргыгым кылыгларга, а ол ышкаш хем идиктерге чоңун негелдизин бүрүн хандырыган турары-биле ол чүдүлдерин бүдүрүп үндүрерин 1959 чылдан эгелеш угааттырары планга көрүп; уругларга хеп болгаш идик бүдүрүгезин улам ыңай өстүрер соруга-биле даараныр 22, аргыгым чүдүлдер кылыр 18 болгаш хем идик кылыр 34 бүдүрүгелерин тузун болгаш аже чазартылганын 1958—1959 чылдарда дүргөдөдиги тургаш чаа бүдүрүгеге күчүлдерин ажыгаага киирерин хандырыр; идик кылып үндүрерин чөөккү чылдарда дөвөзлөткөч төлөвилелин хем бараанарының курамылары-биле хандылар төлөдө алгы заводтарының күчүлдерин дык узаттырар дугайында хемчөг алып.
3. Дараалыг, аргыгым чүдүлдер кылыр болгаш алгы идиктер улетпүрүң бүдүрүгелеринин тууду-өптөгө ажылдыг капитал салымчыкынының 1958 чылда хемчөөлүн 195 миллион рубльге көвүдөдир.
4. Уругларга бүдүрүп үндүрүп турар кылыгларын шынарын бедир дугайында айтырыгын көрүп болгаш олар-

ның эвезес чоруун хандылар, ассортиментизин, фасоннарының шынарын бедир болгаш уруглар хевинин база идиктеринин хевилерин калбартыр, а ол ышкаш оларын кылырына ажылдар материалдарын өнөрин болгаш чуруктары экижидер тазалы-биле хемчегелерин чоруларын хандырып эвилелдерине республикаларның Министрлер Чөвүлелеринге сумелээр. Уруглар хевинин шынарын экижидер болгаш ассортиментизин калбартыр тазалы-биле мооп ааанда хемчегелерин көөр:

а) уруглар хевин дээрарына херек пестерин—дүктүгүр болгаш тас велветтерин, «Снежинка» дүг кылмаал дүктүгү алгыларын, сугга өтпес кылдыр бузугуткан пестерин, чийк бобряттерин, драптарын, уруглар тоннарын, костюмнери, платьелери кылдыр янзы-бүрү хевилерин болгаш кылмаалдарыг база өнөрлүг пестерин бүдүрүп үндүрерин болгаш дааранылга улетпүрүң бүдүрүгелеринге белетпес бээрин 1958 чылдың ийн дугаар чартымдан эгелеш өзүдөдир. Уруглар тоннарына, костюмнеринге болгаш платьелеринге хергедегиди чийк өртөстип пестериниң, а ол ышкаш уруглар бараанарының кылыгларын дааранылга херек хөөкө-сазындан кылган болгаш штаны, аби пестериниң чаа хевилерин уругучу ажилдап кылдыр болгаш ол пестерин бүдүрерин шингөдип алып;

б) уругларга херектиг агарты бузуп каан аргыгым пестерин кылган ишткя хептерин болгаш, а ол ышкаш агартыр бузуп каан ук аймангы чүдүлдерин белетпес бээр тазалы-биле саздыг организацияларының негелдизин бүрүн хандылар дугайында хемчегелерин алып. Аргыгым каан даштык хеп аймангы кылыгларын бүдүреринге чүгө бузуп каан дүктен кылган болгаш дүк холууктуг чүдүлдерин хергедегиди. Уругларның аргыгым даштык хеп чүгүрү бүдүреринге хөй нуруузунда дүктен кылган болгаш дүк холууктуг чүдүлдерин хөй дугаарынын ажылаарын хандылар. Уругларның ук аймангы кылыгларын болгаш аргыгым даштык хеп аймангы эвезес жыгит чоруун бедир соруга-биле хөөкө-сазын кылыглыг чүдүлдерге киирерин волонкору холуу ажылаарын калбартыр;

в) уругларның идиктерин удузунда резин немей калмак кылып хем удузуну кылдыр, а пест даштыг идиктерин хөй баштыг кылдыр кылып үндүрер. Школа назыны четпээр уругларның идиктерин шепер даштыг кылдыр бүдүрүп үндүрерин хоруур. Капрон волонкору-биле холууктуг дүктүгүр пест-биле чымчактаан уруглар ботинкажыгаш бүдүрүп үндүрерин организастаар. Сандадилер, салдыккалар балз спортчу идиктер, а ол ышкаш көдөө районнарда чурттап турар уругларга чымчак хөм сапыктар болгаш ботинкажыгаш бүдүрүп үндүрерин көвүдөдир. Хөм немей салып тургаш кылган резин удузуну идиктерини школьничкага бүдүрүп үндүрерин калбартыр;

г) уругларга хептерин чүгө тускай фабрикаларга болгаш тускай цехтерге каастап кылган чүдүлдер даарап кылырын хандылар соруга-биле дааранылга улетпүрүң бүдүрүгелерин 1958—1959 чылдарда специализастарын чоруур. Уруглар хевин болгаш идиктерин белетпес херектиг немелде материалдарын болгаш чүдүлдерин бүдүрүгезин болгаш шынарын экижидерин организастаар болгаш калбартыр тазалы-биле хемчегелерин 1958—1959 чылдарда ажилдап кылдыр болгаш ботандырыр;

д) уруглар хевин болгаш идиктерин даараар болгаш септер ательелерин болгаш мастерскаяларын четказын 1958—1959 чылдарда калбартыр, а ол ышкаш ам ажилдап турар мастерскаяларын ажылын экижидер дугайында хемчегелерин алып;

е) уруглар хевин болгаш идиктерин саздыгларын организастарын экижидер, тускай уруглар магазинеринин болгаш улетпүрү бараанарының магазинеринде сабыдарларын четказын калбартыр.

Уруглар хевинин болгаш идиктерин тазалы-биле чоңун негелдизин бүрүн хандырынын хөдөө удуз-биле үлөсеп көрүбүзү, доктааттыган хемчегелер кылаалы күстөттинген турарын хандылар болгаш уруглар хевин база идиктерин чер болганда салдыг эргежок чүгүдө ассортиментизин туур дугайында хөдөө азырын эвилелдерине республикаларның компартияларының ТК-ларына, крайкомнарыга болгаш обкомнарына, республикаларның Министрлер Чөвүлелеринге, ажылчы чоннар депутаттарының область болгаш крайкүүсконнарына СЭКП ТК болгаш ССР-ниң Министрлер Чөвүлели дээсаян.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединге соңгулдалар талазы-биле Төп соңгулда комиссиязының түңнел хуралы

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединге соңгулдалар талазы-биле Төп соңгулда комиссиязының түңнел хуралы март 19-та Москвага болган. ССРЭ-ниң Дээди Сөвединге соңгулдалары тодаргай түнөкселерин дугайында комиссияның протоколуна өз хурадында ат салган.

Төп соңгулда комиссиязының даргазы В. В. Гриншп эрткен соңгулдалар болгаш оларын түнөкселери совет демократияның бөзүлүг уусчу шынар-бүдүжүн база дегин тодаргай бадыткаан деп бодунун чүгаазында демдеглээн. Олар болза Коммунисттик партияны долгандыр Совет Эвилелиниң бүгү уаустарының сырый калтышканының болгаш бузулбас чангыс өлтин дугайын, коммунистерин болгаш партия хемжигүү эвезтерин уусчу блангунун долу болгаш хуваалда чок тилекселерин дугайын хөрөччөлөп турар.

ССРЭ-ниң чаа соңгугтурган Дээди Сөвединиң депутаттарының барык деңгээли шүүт үлетпүрөгө болгаш көдөө ажил-агый бүдүрүгезинде ажилдап турар ажылчылар болгаш колхозчулар болуп турар. ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң депутаттарының үштүк ийин социал байдыкының тазалы-биле алырга ажылчылар болгаш тараачынар болуп турар. Аргак депутаттар—уусчу интеллигенцияның төлөкчелери. Депутаттарың 26 ажыг хуузу—хөрөжөнөр.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединге совет уаустун эң өкч оолдарын болгаш кыстарын сонгаан.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединге бистип Хөй националдык Төрөөн чүртүвүстүн бүгү уаустары—бүгү-ле эвилелдерине болгаш автономнуг республикалар, автономнуг областар болгаш национал округтар төлөзөлтөргөн.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединге март 16-да эрткен соңгулдалар ажылчы чоннарның амдырларын эрге-ажылчыларга таарып-кап, Коммунисттик партияның политиказын бистип улузүвүстүн кызыггар чок дөтөп турарынын дугайын чүгаалап гурар деп В. В. Гриншп медөгелген. Олар болза партияның удузгалы-биле бурнулар, коммунизмин чаа-чаа тилекселеринге баар деп совет уаустун сөрүк киринишкиниг чүгүлүгү дугайын хөрөччөлөп турар.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединге болган соңгулдалар-биле холбаалыг бүгү-ле материалдарын Эвилелдиң Сөвединиң болгаш Националдар Сөвединиң Мандат комиссиязына дамчыдып бөөр дугайында айтырыгын база комиссияның ол хурадына көргөн.

(СЭТА).

Эш Н. С. Хрущевтун сонгукчулар хуралына чугаазынын тексттеринин брошюразы

Эш Н. С. Хрущевтун Москва хоорайның Калининский соңгулда округунун сонгукчулар хуралына чугаазынын тексттерин дүрүнөң политиктиг ном үндүрер чери брошюра кылдыр парлап үндүргөн.

Брошюра хөй тиражтардыг кылдыр парлаттыган.

(СЭТА).

Чолаачылар чаңгыс эп-сеткилдиг деткээн

Чөөкчэ чаа Кызылдың № 1 АТБ-зының ажылчылары болгаш албай-хаакчылары «Колхоз тургузуун улам ыңай хөгжүдөр болгаш МТС-терин эде организастаар дугайында» ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң сессиязында Эш Н. С. Хрущевтун илеткелдиниң тексттерин коллективтиг нинти хурадына чугаалашканнар.

Совет кижилеринин материалдыг чагай байдыкын улам бедир дээрш партияның болгаш чазактың хун-бүрү салын турар сагыш салымчыны тезистерде тодаргай илдеретининиң чолаачылар эштер Андреев, Тулячев болгаш оон-даа өскөдөр чугаалашканнар.

Колхозтарга көдөө ажил-агыйның четпес-херекселери сазар дугайында айтырыгын чогуур үезинде шийтирлетпегини турарын чептүг деп көрүбүзү, бо дугайында партия болгаш чазактың үндүргөн саналын хурадыг кижилериниң чаңгыс эп-сеткилдиг деткээнөр.

ХООРГУУСКОМ.

Бүгү кичээнгеини малдың чаш төлүн бүрүн камгалап алырынче

Колхозтарда колхозтарда малдың бүгү чүдүреринин баш санын улам ыңай өстүрери, оон продуктузуун бедир дээрш демиселди могай чөөкчэ чорудары-биле көдөө ажил-агыйның бүгү ажыл-агыйларын СЭКП Төп Комитетинде болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели кылдырган. Ол сорулганы амдыралга ботандырылган чүдүң-даа мурунда, малдың төртүтүнгөн чаш төлүн бүрүн доруктуруп алыры—малдың баш санын өстүрериниң, оон продуктузуун көвүдөдиринин үндөзүн болур деп чүвени районнарның партия, совет органнының болгаш колхозтарының, колхозтарның удузгучулары база малдын бүрүзү утпас керек.

Малдың төртүтүнгөн чаш төлүн бүрүн камгалап алууну колхозтарда, колхозтарда мурунгалы малчыларының ажыл-агыйларын көргүзүп турар. Эрткен чылын 100 баш төрүүр хойдан-на 117 баш хураганын Таңды району «Найбары» колхозтук хойжуу эш Нортуп, 110—112 баш хураганарын Чөөн-Хемчикте «Бомуннижиче орук» колхозтук хойжуларын Сабалдай биле Доржу олар камгалап алган, хаан ажалчыларындан Ууг-Хемде «Күш-ажылдык хостуу» колхозта эш Афанасьева, Бий-Хемде «Хадын» колхозта эш Мельников олар бир төрүүр хаан бүрүзүндө 17—18 хаан оолдарын алган, ол ышкаш төртүтүнгөн бизааларын 100 хуу доруктуруп алган бызаа ажалчылары колхозтарда болгаш колхозтарда чөй. Бо чылын Барым-Хемчик районун «Комсомол 30 чылы» колхозунун малчылары оолдан 1026 баш хойдан 1029 хураганын, 143 өшкүдөн 147 айнаын алганнар. Ол ышкаш Бий-Хемде «Хадын» колхозтук хойжуу эш Сотнар-оол чоругу үеге чедир төрүүр 123 хойдан 137 хаанарын доруктуруп алган. Ындыг чижектер колхозтарда, колхозтарда хөй.

Ындыг болза-даа эрткен чылын колхозтар болгаш колхозтар малдың чаш төлүн камгалап алыр дээрш демиселди дык кошмак чоруктаннар. 1957 чыл—ниитинин мал ажылын хөгжүдөрүнө дык таарымчалыг: уузу соок чок болгаш хар чүгө кыш болган хирезинде-ле бистип областык колхозтар, колхозтары хавандала эске малдарын баш санын өстүреринин жүрүө планын чүгө жүүсөтпөзүнө! Оон кол чымдаганын өстүрүп аза чогуур малдын чаш төлүн бүрүн доруктуруп албаны-биле тайлыбырлар херек. Эң бетки норма-биле алырга бешти эрткен чылын колхозтар 100 баш төрүүр малдан 25 бизааларын, 19 хураганарын, 29 алайларын, колхозтар 20 бизааларын, 23 хураганарын, ол ышкаш Ууг-Хем, Таңды, Бий-Хем районнарның колхозтары барык 37 бизааларын, 28 хураганарын, 40 алайларын, «Элегес» колхоз 42 бизааларын, «Барлык», «УТКА 25 чылы» колхозтар 40 баш хураганарын чедир албаны тодаргай чижек болур.

Бо чылын бистип областа шыткы байдалы элөөн бердешкинниг болуп, чамдык районнарда хар уузу чатганы-биле малдын депгидези дык кудулаан. Ычангаш районнарның, колхозтарның, колхозтарын удузгучулары, малдың малдын бүрүзү малдын чаш төлүн бүрүн камгалап алыры дээрш демиселди эрткен

чылдымдан каш даңкыр улаттырарын бо кышкың байдалы неген турар. Бо чылын уузу болгаш чаш малдарын менди кыш ажырыны нарын айтырыгын бирази болуп турда, СЭКП-ниң чамдык районнары болгаш райкүүсконнар, колхоз, совхоз бүрүзүнүн удузгучулары малдың чаш төлүн чидирит чөөкчэ камгалап алырына уузу күженишкин салбай турарлар. Оон уламындан бо чылдың март 1-ге чедир колхозтарда бүгү төртүтүнгөн 2690 бизааларын 107-ин, 42 муң хураганарын 1157-ин, 3600 баш хаан оолдарынын 453-жү өлгөн азы эрткен чылга деңгээрге бо чылын колхозтарда чаш малдың хорамчазы барык 700 баш хөй болган. Эрипи, Таңды, Бай-Тагга, Каз-Хем районнарның колхозтарында чаш малдар хөй өлгөн. Таңды районун «Кызыл партизан», Эрипиниң «Мөрөн» колхозтарында чаш мал дык хорамчалыг болуп, оларның хойжулары Сегбе, Сырат болгаш Шойжап оларын колхозтан оң-оң баш ажыг чаш төл чидиргалган болган.

Совхозтар малдың чаш төлүн камгалап алыр тазалы-биле колхозтардан база дээрдевилеп турар. Март бирөөгө чедир бүгү төртүтүнгөн бизааларының 23,8 хуузу, хураганарының 4,7 хуузу болгаш хаан оолдарынын 51,9 хуузу өчүп хораян. Ылангыя «Өкө» колхозта 41 хураган, 63 хаан оолдары, «УТКА 25 чылы» колхозта 5 бызаа, 41 хураган, 47 баш хаан оолдары өлгөн турда-ла оларның директорлары, зооветкажылдачылары ам-даа практикаг хемчегелерин албай турарын айтыр херек. Совхозтарда бүгү өлгөн малдарының 25,5 хуузу бизаалар, 99,2 хуузу хураганнар болгаш 69,9 хуузу хаан оолдары болуп турар.

Хөй, өшкүчүн болгаш инек малдың массалык оолдашканын март, апрель айларда болур. Ычангаш малдың чаш төлүн камгалап алыр дээрш кодан бүрүзүгө дунхунуң өлчөгелиг дедурнайларын тургузары, хойжуларга дузаажыр кижилерини шийли таарыштырары, малдын бүрүзүгө практиктиг дузалашчыларын чедирер, партия-организастыг, масса-политиктиг ажылдарын денгелин бедирер колхозтар баштаар черлеринин, колхозтар директорларынын, оларын зооветкажылдачыларынын, колхоз, совхоз бүрүзүне партия организастааларынын сонгаарлап болбас соругузы болур. Кодам мал болгаш ферма бүрүзүгө чангыс-даа баш чаш төл хорамчазы таваржыр болза, оон чымдаганын доп-доруан тодаргайлаар чурумун колхоз, совхоз бүрүзүгө тургузуп, оон түнөксел болук малдын болгаш ферма бүрүзүгө бүдүрүгө хуралдарына чугаалашп турар ужураар.

СЭКП райкомнары болгаш райкүүсконнар колхоз, совхоз бүрүзүгө малдың чаш төлүн камгалап алууну 10 хонук санында ферма болгаш кодан мал алып-беле шынгын контролдап, илереттинген четпестерин дүргөн уузкаары-биле боттут, организастык хемчегелерин алыры эргежок чүгүдө.

Тываның малчылары! Малдың чаш төлүн бүрүн камгалап алырын чедип албышпаан, Төрөөн чуртка чус-чус муң тонна эшти, сүттү болгаш дүктү берээликер!

ССРЭ-ниң Дээди Сөведин чыылдырар дугайында ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң ПРЕЗИДУМУНУН ЧАРЛЫ

ССРЭ Конституциязының 55 чүдүгө үндөзлөш ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун дотказымы болза:

Совет Социалыг республикаларын Эвилелиниң Дээди Сөвединиң бешел чымызын бирги сессиязын 1958 чылдың март 27-де Москва хоорайга чыылдырар.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы Н. ВОРОШИЛОВ. ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1958 чылдың март 19.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединге Тыва автономнуг областан соңгугтурган депутаттар ЭВИЛЕЛИНИҢ СӨВЕДИНГЕ

Тока Салчак Балбакхөремович, СЭКП Тыва обкомунун бирги секретары. Кызыл округу.

НАЦИОНАЛДАР СӨВЕДИНГЕ Доктугу Монгуш Дюпур-оолович, Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозунун даргазы. Чадана округу.

Завьялова Домна Родионовна, Бий-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозунун колхозчусу. Кызыл хоорай округу.

Сарыглар Сула Чымылаевич, Барым-Хемчик районун Кызыл-Мажалык МТС-тин комбайнери. Кызыл-Мажалык округу.

Сертин Төвшөн Санчавич, Чаа-Хөл районун «Тилекте» колхозунун колхозчусу. Шагаан-Арыг округу.

Чимба Александр Мангысевич, Тыва Автономнуг областың ажылчы чоннар депутаттарының област Сөвединиң күдөкөмунун даргазы. Кызыл округу.

ДЫҢНАДЫГ

1958 чылдың март 28-те кежээлинин 5 шакта СЭКП хооркомунун болгаш хооркүүсконун хуралдар залында ажылчы чоннар депутаттарының хоорай Сөвединиң VII сессиязы болур дээрин ажылчы чоннар депутаттарының Кызыл хоорай Сөвединиң күдөкөму бүгү депутаттарга дидиндиң тур.

П. И. Чайковский аттыг Бүгү делегей конкурзунун байырлалдыг ажыдышкыны

Планистерин болгаш скрипкачыларын П. И. Чайковский аттыг Бүгү делегей конкурзунун делегейин хөй-хөй чурттарында музыканың байырлыг деп адып турар. Ычангаш март 18-те Москва консерваториязының Улуз залына конкурзунун ажыдышкынына тураскаткан байырлаадык кежээ чымчакнарын кичээлгеин хаара туткан. Чымчакнарын арзында совет музика культураның болгаш совет уран-чүдүдүгү өскү ажилдачылары А. Гольденвейбер, Д. Ойстрах, А. Хачатурян, И. Коган, И. Бозловский, А. Нигорог, даштыкыдан келген аалчылар Е. Цымбалест, С. Попов, Д. Да Витто, Ф. Ньюмен болгаш музика уран-чүдүдүгүнү өскө-даа хөй-хөй мастерсери, а ол ышкаш конкурзунун киржкчилери белгилээннер.

ССРЭ-ниң культура министри П. А. Михайлов даштык аалчыларга болгаш конкурзун киржкчилеринге, музыканың күдөкчилеринин бо уузу делегей маргылаадык чогадыкчы уузу чедипкинеринин болуун оларга күрөшпөөн, чуректиг ханымындан байыр чедирип чүге чугаалаан.

Чайковскийниң чогаал ажылыг дугайында чүгө чугаалаан, оон чогаалдары өң-не национал болгаш оң-биле калыкчалыктыг күштүгү-биле база оптимизм-биле интернационалды дээрин ол демдеглээн.

Конкурзун киржкчилеринге байыр чедирип келген музика школазының скрипкачы-кижиздикчилерин чымчакнарын чымын-биле адып чазашканын күдөп алганнар. Вивальдиниң скрипка гейден ол чүгө чугаалаан.

концертиниң кезин олар ойнап күтсөөкчө.

Конкурзун киржкчилеринге Москва Сөвединиң күдөкөмунун даргазы Н. И. Бобровишнев москвалык мурундан байыр чедирип чүгө чугаалаан. Бүгү делегейин П. И. Чайковский аттыг конкурзунун оргкомитетинин даргазы Д. Д. Шостакович сөс алган. Бүгү-ле музыканың, музыканың болгаш уран-чүдүдүгү бүгү-ле сонургакчыларының байырлыг болуп турар бүгү делегей конкурзунун ажыттышынын алдарыг хунуңге белеткелдер үр үенин иштінде чоруп келген дээрин чымчакнарга дындыган. Конкурзун көрдөзүгөиниң байгачыктыг солу болуунун дугайында, уластар аразынын культурут харылаанын быжыгларынга болгаш хөгжүдөргө конкурзун маргыш чок уузу ролуңу дугайында болгаш ол конкурзун 80 киржкчилерин делегейин 23 чурттары чорудар дээрин ол чугаалаан.

Д. Д. Шостакович бодунун түнөксел чөдүгө конкурзун бүгү киржкчилеринге чогадыкчы уузу чедипкинерин күдөп болгаш планистерин болгаш скрипкачыларын бүгү делегей конкурзунун ажыттыганын чарзаан.

ТӨРЭЭН ЧУРТКА СҮТ ПРОДУКТУЛАРЫН ХӨЙНҮ БЕРЭЭЛ!

Чоннуң кижилер бүрүзүңгө онааштыр эът, сүт болгаш сарнаг бүдүрөр талазы-биле АНШ-ты чоонку чылдарда чедер

★ ★ ★

Областың колхозтарының мурнакчы саанчылары

Аттары болгаш фамилиялары	Колхозтар	1958 ч. март 1-ге чедир бир инектен сагган сүт (кг-биле)	Районнар	Аттары болгаш фамилиялары	Колхозтар	1958 ч. март 1-ге чедир бир инектен сагган сүт (кг-биле)	Районнар
М. Бичин-уруг	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 426	Бий-Хем	Л. Сундуя	«Халын»	Бий-Хем 233	Бий-Хем
С. Е. Баукова	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 352	Бий-Хем	П. Блинова	«Совет Россия»	Танды 231	Танды
Д. Р. Завьялова	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 341	Бий-Хем	П. С. Болеева	«Искра»	Бий-Хем 229	Бий-Хем
А. Дюбина	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 306	Бий-Хем	М. Березина	«Революцияның чалбыжы»	Танды 228	Танды
Е. Дудина	«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем 335	Улуг-Хем	Е. Н. Глазырина	«Революцияның чалбыжы»	Танды 220	Танды
И. Я. Феделова	«Совет Россия»	Танды 322	Танды	З. Ш. Толбаева	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 219	Бий-Хем
М. Балдан	«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем 313	Улуг-Хем	А. Бартына	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 217	Бий-Хем
О. Билчирмаа	«Революцияның чалбыжы»	Танды 312	Танды	Т. Мананникова	«Халын»	Бий-Хем 215	Бий-Хем
М. И. Нибардина	«Революцияның чалбыжы»	Танды 308	Танды	Н. А. Македонова	«Халын»	Бий-Хем 215	Бий-Хем
Е. Мамонтова	«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем 302	Улуг-Хем	Н. И. Горбунова	«Халын»	Бий-Хем 215	Бий-Хем
В. И. Елисеева	«Халын»	Бий-Хем 301	Бий-Хем	А. П. Устюжанина	«Революцияның чалбыжы»	Танды 212	Танды
П. Е. Формова	«Халын»	Бий-Хем 299	Бий-Хем	М. Т. Агапова	«Совет Россия»	Танды 209	Танды
А. Т. Болотова	«Революцияның чалбыжы»	Танды 295	Танды	В. Г. Иванова	«Совет Россия»	Танды 200	Танды
М. П. Шумова	«Революцияның чалбыжы»	Танды 292	Танды	З. Ховалыг	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 196	Бий-Хем
У. С. Саданова	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 288	Бий-Хем	В. Г. Щербанова	«Совет Россия»	Танды 194	Танды
Хертен Частан	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 284	Бий-Хем	Б. Н. Шангыштай	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 194	Бий-Хем
Т. А. Шедова	«Революцияның чалбыжы»	Танды 284	Танды	О. Бочарова	«Совет Россия»	Танды 188	Танды
Н. Н. Федулова	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 279	Бий-Хем	Рая Срот	«Революцияның чалбыжы»	Танды 187	Танды
Ш. Шантар-оол	«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем 276	Улуг-Хем	Х. Тарыймаа	«Революцияның чалбыжы»	Танды 187	Танды
А. А. Ильенко	«Искра»	Бий-Хем 272	Бий-Хем	Ойдулаа Панай	«Совет Россия»	Танды 183	Танды
Т. Ф. Быстрова	«Революцияның чалбыжы»	Танды 268	Танды	В. Р. Тазасоно	«Искра»	Бий-Хем 176	Бий-Хем
Н. Бендик	«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем 267	Улуг-Хем	Е. Л. Варламова	«Революцияның чалбыжы»	Танды 176	Танды
Н. Л. Бунина	«Революцияның чалбыжы»	Танды 264	Танды	А. Мургилникова	«Совет Россия»	Танды 175	Танды
Р. С. Спирина	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 256	Бий-Хем	Л. Нуржумай	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 168	Бий-Хем
Е. Н. Попова	«Совет Россия»	Танды 246	Танды	Л. Саар	«Совет Россия»	Танды 163	Танды
А. С. Илепкинова	«Совет Россия»	Танды 244	Танды	З. П. Фролова	«Революцияның чалбыжы»	Танды 155	Танды
В. Индикова	«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем 241	Улуг-Хем	М. Н. Сирина	«Кызыл сымдыс»	Бий-Хем 155	Бий-Хем
З. Байыр	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 241	Бий-Хем	Е. Н. Сергеева	«Революцияның чалбыжы»	Танды 153	Танды
Т. Бай-Нара	«Халын»	Бий-Хем 239	Бий-Хем	Маады Долгар	«Кызыл сымдыс»	Бий-Хем 152	Бий-Хем
В. Федосихина	«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем 236	Улуг-Хем	Чечек Сурукай	«Партияның 19 съездин»	Улуг-Хем 150	Улуг-Хем
С. П. Чадаш	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем 236	Бий-Хем				

Районнарда болгаш совхозтарда сүттүң ниити саалдазының талазы-биле план күүселдезиниң дугайында медээ

(1958 чылдың март 1-ге чедир)

Районнар	Сүттүң ниити саалдазының планы (тонна-биле)	Херек кырында сагган сүт (тонна-биле)	Сагдынган сүттүң хуузу	Районнар	Сүттүң ниити саалдазының планы (тонна-биле)	Херек кырында сагган сүт (тонна-биле)	Сагдынган сүттүң хуузу
Бий-Хем	1801	167,1	9,2	Сүт-Хөл	481	29,7	3,8
Бий-Хем	2913	256,9	8,8	Бай-Тайга	600	19,9	3,3
Улуг-Хем	2085	166,4	7,9	Тес-Хем	400	11,2	2,8
Танды	1910	140,5	7,3	СОВХОЗТАР:			
Току	362	26,1	7,2	«УТКА 25 чылы»	176	20,3	11,5
Барыын-Хемчик	354	25,5	7,2	«Элегес»	460	48,6	10,5
Чая-Хөл	478	23,8	4,9	«Межегей»	495	50,6	10,2
Чөөн-Хемчик	1500	64,4	4,3	«Барлык»	120	11,2	9,3
Өвүр	475	20,5	4,3	«Өвөк»	588	38,7	6,9
Эрзин	400	16,8	4,2				

Областың районнарында болгаш совхозтарында эът-сүттүг инек бүрүзүндөн сүт саалдазының план күүселдезиниң медээзи

(1958 чылдың март 1-ге чедир)

Районнар	Эът-сүттүг инектен саап алдыр сүт планы (кг-биле)	Херек кырында саап алган сүт (кг-биле)	Сагдынган сүттүң хуузу	Районнар	Эът-сүттүг инектен саап алдыр сүт планы (кг-биле)	Херек кырында саап алган сүт (кг-биле)	Сагдынган сүттүң хуузу
Бий-Хем	1400	154,4	11,0	Эрзин	900	33,3	3,6
Бий-Хем	1200	112,6	9,3	Бай-Тайга	1100	39,2	3,5
Току	1100	88,1	8,0	Тес-Хем	890	24,9	2,8
Улуг-Хем	1000	80,1	8,0	СОВХОЗТАР:			
Танды	1180	91,7	7,7	«УТКА 25 чылы»	1491	236,0	15,0
Чая-Хөл	850	46,0	5,4	«Элегес»	1800	197,0	10,9
Чөөн-Хемчик	1070	50,5	4,7	«Межегей»	2433	264,0	10,0
Барыын-Хемчик	930	43,7	4,6	«Барлык»	1600	143,0	8,9
Сүт-Хөл	970	37,2	3,8	«Өвөк»	2100	148,0	7,0
Өвүр	950	34,4	3,6				

Совхозтарның дээресе саанчылары

Аттары болгаш фамилиялары	Совхозтар	Районнар	Март 1-ге чедир бир инектен сагган сүт (кг-биле)	Аттары болгаш фамилиялары	Совхозтар	Районнар	Март 1-ге чедир бир инектен сагган сүт (кг-биле)
В. Чашина	«Элегес»	Танды	363	Т. Соловьева	«Элегес»	Танды	250
А. Грачева	«Элегес»	Танды	330	М. Е. Жман	«Өвөк»	Бий-Хем	241
А. И. Свирина	«УТКА 25 чылы»	Улуг-Хем	305	Д. Суван	«Элегес»	Танды	241
А. Белова	«Элегес»	Танды	304	О. Ф. Мигачева	«Өвөк»	Бий-Хем	237
В. Якушенин	«Элегес»	Танды	299	А. Клара	«Элегес»	Танды	205
А. М. Дамбаши	«УТКА 25 чылы»	Улуг-Хем	272	А. Чалых	«Өвөк»	Бий-Хем	170
Сат Адам	«УТКА 25 чылы»	Улуг-Хем	269	В. Ильина	«Өвөк»	Бий-Хем	161
И. Смирнова	«Элегес»	Танды	264	Н. Байкара	«Өвөк»	Бий-Хем	158
Н. Нефедова	«Элегес»	Танды	259				

Сүт саалдазының талазы-биле дээрсе фермалар

Фермалар	Колхозтар	Районнар	Март 1-ге чедир бир инектен сагган сүт (кг-биле)
Туран	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	335
Марачёва	«Революцияның чалбыжы»	Танды	246
Ийги ферма	«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем	238
Бирги ферма	«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем	227
Халын	«Халын»	Бий-Хем	227
Билелг	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	226
Топ	«Тилелге»	Бий-Хем	220
Сөөш	«Тилелге»	Бий-Хем	209
Топ	«Революцияның чалбыжы»	Танды	206
Топ	«Совет Россия»	Танды	185
Могай	«Искра»	Бий-Хем	184
Хүт	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	135
Бирги ферма	«Партияның 19 съездин»	Улуг-Хем	132
Сайгара	«Кызыл сымдыс»	Бий-Хем	112
Доора-Халын	«Дружба»	Танды	108
Эрбек	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	100
Өвөк	«Искра»	Бий-Хем	91
Бирги ферма	«Халын»	Улуг-Хем	87
Азөт	«Халын»	Улуг-Хем	81
Бирги ферма	«Мурнакчы»	Бай-Тайга	70

Чурукта: солгай талзыннан ол талзынче — Бий-Хем районда «Өвөк» совхозтун саанчызы А. Чалых; ол районнун «Кызыл тараачын» колхозунун саанчылары Хертек Настан, Р. Спирина, Н. Федулова. Олар областың мурнакчы саанчыларының одуруунда санадып турар. Фото С. Феоктистовтун.

О. Шынааның малчынарында

О. Шынаа—Тес-Хем районнун Ленин аттыг колхозунун малчыны улуг олар турда. Оң девискээрине колхозтун бүтү малчыны 40 ажыг хуузу азы 42 коза шөр мал болгаш 13 кезек черде кийиштиг бома мал оларлап турар.

Хойжулар Намдал, Шагжы, Төк-оол, Бичелдей, Өнермаа болгаш оң-лаа эскер эртен чылын малды чаш тагуу бүтүн камгалап ап, хой бүрүзүндөн 2 кг дүктү алганар. Олар ам СЭПН ТБ-ның болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлдүкүнүн бүтү кезде ажыл-агый азылдамчыларына Кийгырын боттадырар дээш демисепшишаан, төртүр 100 хой бүрүзүндөн-не 105 хураганна, бир хойлаан-я 2,5 кг дүктү аларын хүлээнгенер. Хойжулар алган хүлэлелерин ам ажил-керек кырынга боттадыра берген. Намдал, Сандак, Өнермаа оларның коданарында тус-бүрү 200 ажыг хойлар хураганнаан болгаш хураган бүртүтүн чадраг чак камгалап ап турар.

О. Шынаада сүт-бараан фермазының дээрсе саанчылары Бичин-уруг, Доңураа олар боттарыга быжылгаан инек бүрүзүндөн 1000—1100 литр сүттү саап алыр дээш демисептип турарлар. Колхозтун мурнакчы чыгышы аш Доңураа эртен чылын кууш бүртүтүн менди камгалап алган, ам оон калымына чыгыштар ортумантан өрү күш-деңгизилегит.

Оң-лаа чергелештир Ленин аттыг колхозтун О. Шынаа участогунда мал ажылын ууртуу турарында чымын чештерини ооп эрттип болбас. Колхоз баштаар чери (ларгазы аш Биче-оол), партия өте организационна (секретары аш Сыгыртаа), ол участокту шуут дарыман турар бригадир коммунист аш Самбыл олар мал ажылынга чогуур ууртууланын хандыраанар. Язы-бүрү хоолдуу өртталым, сүтлүг, курулуш оларлар турал-ла мал ажылының продуктулуу бедиве. Эртен чылын бир хойлаан күлге 1,2 кг дүк алдынган. Колхоз баштаар чери малчынарының составын улам быжылгаларының орнуна, харын ажылга быжылгы бүтүдөгө бизинтир турган Аралдыге бир бөлүк молдургаларын кызартканының түнелгине ол 13 молдургалары калалга бузуруктуруп, мал ажылынга улуг когарал чедирген.

Колхозтун О. Шынаа участогунга быжылгаан зоотехник Захаровтун, мал эчкен Минчегейаның алдыга малчынаар хой доңудаларын кылып келген. Олар ыраккы оларларга малчынаарга кончук ховар барып турарлар. Тускай өртенгилер чамдыкта таварыга болуп келсе-ла, малчынаарга чогуур арга-сүме бербей, бир-ийи шап болган-ла чамалтар деп, малчин Санчат колхозтун отчеттук хураалыга шүгүнчүлөдөн.

О. Шынааның девискээрине 150 ажыг колхозчулар чурттан турар. Оларның ортуунда партиянын политбюро кижинилге ажылы кууш денгеледе тургустууган. Лекциялар, беседалар болбайн турар, малчынаарның чагыткан солуннары, сөзүлдери үш-дөрт айларга келбей баргылаар. Чымын малчынаар оюн концерти болгаш кинону үрү дөдө көрбейн турар.

Колхозта уран-чүдү бөгүмүнүн кижичилери концерт белекпей алган, О. Шынаада малчынаарга көргүзөр дээш транспорт-биле дузаларын илел чезе бээр, парторганизация секретары аш Сыгыртаа чөпшөрөвон. Ыраккы оларларда малчынаарга тайылбыр ажылын доктамаал чорудары-биле тускай агитаторларын быжылгаан бис деп эш Сыгыртаа медделген. А херек кырында агитаторларын кым-лаа болууну участогунга барып көрбөз. Чижээ, Орууттук, Селлек деп черлерде малчынаарга агитатор Минчегейа февралдың төңгүзүндө чеге чагыс-ла барган.

Чокта чаз эртен колхозтун өтчөттүг хураалыга О. Шынаа участогунун малчынаары мал ажылында улуг чештерин илеретип, ажылдык ажилдериниң аргаларын санадылар. Малчынаарның чөптүг негедилерин, үнелгил салалымын өөренип көрүп, практикага боттадырар колхозтун ууртуучуларынын негетини турар.

И. САЛЫ, «Шынын» корреспонденти.

Областың колхозтарының эът-сүттүг инек санындан сүт саалдазының медээзи

(1958 чылдың март 1-ге чедир)

Колхозтар	Районнар	сагган сүт (кг-биле)	1958 ч. март 1-ге чедир бир инектен сагган сүт (кг-биле)	1957 ч. деңгээрге 1958 чылда сагган сүттүң хуузу
«Революцияның чалбыжы»	Танды	228	252	90,4
Ленин аттыг	Бий-Хем	207	129	160,4
«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	200	240	83,3
«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем	199	194	102,5
Ленин аттыг	Бий-Хем	191	88	217,0
«Октябрь 14 чылы»	Бий-Хем	186	156	119,2
«Халын»	Бий-Хем	175	140	125,0
«Тилелге»	Бий-Хем	174	194	89,6
«Тилелге»	Бий-Хем	172	178	96,1
«Коммунизмче орук»	Бий-Хем	170	52	326,9
«Совет Россия»	Танды	162	88	184,0
«Кызыл туу»	Бий-Хем	134	166	80,7
«Искра»	Бий-Хем	132	105	125,7
«Октябрь 30 чылы»	Бий-Хем	114	76	150,0
«Кызыл сымдыс»	Бий-Хем	112	76	147,3
«Совет Тыва»	Току	100	114	87,7
«Дружба»	Танды	74	136	54,4
«Комсомол 30 чылы»	Барыын-Хемчик	80	145	55,1
Ленин аттыг	Чая-Хөл	72	62	116,1
«Х Улуг хураа»	Улуг-Хем	72	22	33,9
«Мурнакчы»	Бай-Тайга	70	49	142,8
Ленин аттыг	Улуг-Хем	69	80	86,2
«Ал-Эрик»	Тес-Хем	64	87	73,2
«Май бири»	Току	62	66	93,9
«Эйлин-Хем»	Улуг-Хем	62	54	114,8
«Партияның 19 съездин»	Улуг-Хем	61	103	59,2
«Коммунизмниң хереги»	Сүт-Хөл	60	55	109,0
«Кызыл партизан»	Танды	56	143	39,1
«Совет Тыва»	Бий-Хем	54	133	40,6
«Коммунизмче орук»	Өвүр	54	121	44,6
«Төөл»	Бай-Тайга	54	75	72,0
«Кызыл сымдыс»	Эрзин	52	128	40,5
«Ленинче орук»	Бий-Хем	50	102	49,0
«Торгалым»	Өвүр	50	74	67,5
«Чодураа»	Улуг-Хем	46	101	45,5
«Тилелге»	Чая-Хөл	45	115	38,8
«Алдан-Маалыр»	Сүт-Хөл	43	64	66,8
Сталин аттыг	Танды	43	103	41,7
«Дружба»	Чая-Хөл	41	67	61,0
Жданов аттыг	Улуг-Хем	41		

Тунис бодунуң хамаарышпас чоруну быжыглар дээш демиселде

Тунис республика — делегейин эң-өн анык курунелеринин биразы. Март 20-де ол ийн хар харлаан. Республиканын догунай келгенни ол ыска хуусалса болза хей чылдардагы колониялык дараадын уржуктарын алып эрттери-биле база ол чуртка буттарын тергидешкинин катеп тургузар дээш империализмдин орадажышкыны биле холбайдык берге шыгалдарын түдүп эрттер чорукта таварышкан.

XIX чүс чылдын төңгүзүндө эгелеш Тунис Франциянын эзел чери болуп турганы билдинер болгай. Француз колонизаторлар өзү барымдалап эрге-чагыргага тунис чагырыкчыны артырган, мичалза-даа оң эрге-чагыргагы шынок турган. Херек кырында чуртуу француз кол чагырыкчы болгаш чүс-чүс француз дүжүмөттөр башкарып турган. Эң өкчүлөр даштык эжелечилериниң холунга мөөңестинин, Тунистин казар байлактары, садым, транспорту оларнын болуп турган.

Тунистин улугуна тураа чогуур демократтыг эргелер болгаш хостагалар чок турган. «Интинин айылма чок чоруунга халдашкын кылган» дээр чагыс-ла буруудалдыг кандыг-даа тунис кижин албада лагеринче чорударына четтин турган. Чурттуң чамдык районнарына ол черинч чоңунуң ийи-бээр хостуг аржыжарын кызыгарлап турган. Бичиле удуурашкынын чүдүлөр бижилен дээш солунарын торгоп болгаш хураан тургулаан. Политиктиг уткалыг хураандарын болгаш митингилерин, кудумчу чыскаалдарын хоруглап турган. Профессорларын ажал-чорудулганын чүгө 1932 чылда чөлпөзөөр, мичалзажак хей-инистин өске-даа организацияларын шыкаш олар баз-ла француз кол чагырыкчынын шыгым хайгаралына турган.

Дарлакчыларга уду демиселде тунис улус каш-даа удаа кедүрүп үнгөн. Ич-чалза-даа күрүне талазы-биле бот тус-байлап чорун тунис улус чүгө 1956 чылдын марта экен чедип алган, ич-чан национал-хосталгалыг шимчешкиниң ийишкыни биле француз чылаа Туниске хамаарышпас чоруту тысыр ужурга таварышкан.

Бодунуң хамаарышпас чорун быжыглар талазы-биле чамдык чедишкенин чаз күрүне бодунуң догунашкынын ийн чылдарын дүргүзүлдө чедип алган. 1956 чылдын ноябрыда Тунис Латвияга Национал Организациянын кедигин булу берген. Оң соон дарий тунис чазак чамдык чурттар-биле, оң иштинде Совет Эвилелин-биле дипломаттыг болгаш садыг харылааларын тургускан. 1957 чылдын июльда дең эргелик болгаш кайы-кайызын амыктыг совет-тунис садыг керезинге ат салдыган.

Бодунуң үзүрүң экономика талазы-биле хамаарышпас чорун хандыр дээш демиселде тунис улус база кырыккан. Курга черин болгаш далайынч чугула оруктарында Тунистин география талазы-биле амыктыг байдал, оң черинин байлактары болгаш ведэ ажал-агырга оң таарымчалык бойду байдалары—ол ботгаш экономика хөгжүлүң чедип болгаш национал төлөнтит чоруктуң көвүдөрүн ийн уугу аржыжарын чурттуң мурунуга амыктып турар.

Иччалзажак, Туниске колониялык тергидешки уржуктарын ууттарынның соругады уугу бергендерин байдалдарында эрттин турар. Экономиканын чамдык адырларында даштык капитал ам-даа дык уугу туруштары экел турар. Даштык капитал Тунистин даштык садымында база уугу чери экел турар: чурттуң импортунуң 70 амык хузу болгаш экспортунуң 50 амык хузуу Француз компанияларынын холунда турар. Колонизаторларын хей чылдардагы тергидешки уржуктары культураның талазына база ханы садырларын болган. Тунистин чоңуну 80 амык хузуу бижиб билбес. 3,8 миллион чурттагычларга чүдө 275 муң өөршигчилер оназыр, олар-

нын кол кезип Туниске чурттап турар европейчилерин амы-тедери болуп турар. Тус черинч чоңунуң кадык камгалазы база денди берге байлада турар. Хамаарышпас чорукта чарлаан үгө чедир Туниске медицина албан черлеринин чеге денди экөөш болуп, оларнын хей нуруузу европейчилерин экөөштеринче угланган болуп, өмчилерин саны аажок экөөш турган. Чуртка колониялык кулаанын көргүчү салгалы болур карак аарыныга уду демиселде чоруула чүгө 25 диспансер турган. Бичил уругларын 25 амык хузуу чык чедир чурттаптын өлүп турган хиреянде чуртка чагыс-даа уругтар эмелгесиз турбаан.

Колониялык тергидешки ол бугу аар уржуктарына уду тунис улус, оң чаз-даа болгаш хей-инистин ам шудургу демиселди чорудуп турар.

Даштык политиканын талазы-биле анык тунис күрүне уугу бергелерге база үсүлөжир ужурга таварыш турар. Тунис улусу ашым-биле куданырындай отбалаарынче албадаттырган француз колонизаторлар Туниске боттарынын туруштары хевээр артырарын бар-ла ша-биле орадажып турар. Тунистин чазак-на, Тунистин бот эргезин болгаш национал хамаарышпас чоруну бугу күрүлөөр, оң иштинде Франция база хүндүл-дөөн турар деп дүрүм бугура күзө-чүткү империализмдин, хамыктын мурунда француз империализмдин талазында удуурашкыны таварыш турар.

Тунистин бот эргезин күрүне кылдыр чарлаарына чөлпөзөөрүшкө, Франциянын чагырыкчы бөлүктери боттарынын чексектиг күштерин тунис девискарге хевээр артырарын билдинер болгай. Анаа удуурашкынан, Тунис база бодунуң чурттуң француз шериглерин үндүр-рин негеп турар. Иччалза-даа Тунистин дүрүм бугура күзөдериңге уткуштур баар хөнү чок француз колонизаторларын уруу-биле бо дугайында чугаала-жымышарын үргүчү үстүп турар.

Француз-тунис харылааларга дүш-күрүрүг чорук француз колонизаторларын Ажирде дайымы-биле база холбайды.

Ажир улустуң мадырлыг демиселин тунис улус уугу күзөшкенин хей хайга-рап турар. Ол эң-сеткил каттыштыр-галы төгүзүлдө, культуразында хей-хей чүдүлөр ниити болгаш чагыс дыла чугаалап турар жожа-хелбө ийн улустар-нын төрөдешкек чоруунга үндөзөгөн-ниш турар. Ажирдин уугу-биле эң-сет-кил каттыштыргалынын митингилери болгаш чыскаалдары Туниске үргүчү болуп белген. Чалбыш-биле буретти-ген Ажирде дөңлү чоруктан барык 100 муң кижиге чурттаар черин тунис улус берген.

Ажир-дунма эң-сеткил каттыштыр-галында ол илерешкининге, национал-хосталгалыг шимчешкинин басып чадап чартык миллион кижиге француз армия-нын Ажирде чедимче чок чоруктарына хордааш, Франциянын чагырыкчы бөлүк-тери ажир тура-халымышкынарга Тунис шериг талазы-биле дуулаан турар деп мегелеп чарлаарында өскө чүдү-даа ты-лашан. Ажирде француз шериглер Тунис-кызыгарын каш-даа удаа үрөп кирген. Чүгө 1957 чылда бөксөн Тунистин бот эргезин Франция 50 катан үрөң.

Француз министрлер болгаш генерал-дар Туниске хамаарыштыр «эң-не кадык хемчегелери» алырын каш-даа удаа кы-жанган. Тунистин Сакнет-Сиди-Юсеф суурун француз самолеттарын ара-таным өзү-биле бомбалаан ол хемчег-лерин биразы болган. Ол халдашкынын түнүсүндө 180 чыгам тунистер өлүктөн болгаш бамгалаттырган.

Тунис улусту коргуларын, ажир акы-дүмалары-биле эң-сеткил каттыштыр-галында ону отбалаар кылдыр албадар-ын орадажып колонизаторларын хан-нын үзүлгени Туниске болгаш оң ырак дашкыар черлерге-даа илендешкинин

удуурашкынын хайныктырган. Митингилерин болгаш чыскаалдарын чал-гыч Тунистин шыва алы берген. Бодунуң азынын чазак Парижте кыйгыртты бер-ген болгаш француз шериглерин чурттап, оң иштинде Бизерт порттан дораан үндү-ре бээрин негезен. Францияга удуураш-кан хомудалын Тунис КНО-нуң Айылма чок чо-рук Чөвүлелинче кырген. Айылма чок чоруктуң Чөвүлелинче ол айтыртыгы кө-рүп турарынын үезинде Каттышкан Штаттар болгаш Англия француз-тунис чорудуңун шийтирел таарыштырарга өлтөткүрүчү болурун саналааннар. Ол «өптөштилгенди» амыс соругады чүл дээрге, колониялык агрессия дугайында шончактыг айтыртыгы КНО-га чугаалажыр чорукту бодурбазы база АКШ-тың болгаш Англиянын Туниске им-периалистиг чүткүлдерин боттадырарга таарымчалык байдалы тургузары болуп турар.

А ол чүткүлдер тунис хей-инистин улам-на дүвүредип турар.

Тунис экономиканы «шиячылээр» бол-гаш америк «дузаламчыны» көргүзөр дугайында чугаалажымыштарын кылдыр дээш америк үзүтүрү өлөрүнүн ийн тө-лөзөгөчтин өрткөн чылдын февральда Туниске чедип келген. Ол чугаалажымы-шыннар Туниске 8,5 миллион доллар чө-лий тысыр дугайында дүргүзүлгө ат салымшыкыны-биле доогулаан. Шериг ал-банында халашкан контр-адмирал Элли-ст Траусе Туниске америк экономика төлөзүңнү баштыгына томуйлаттырарын болгаш тунис экономика дугайында «иниш база тускай» информациянын чыр дүлөзүңнү аңа бергени демги дүргүзүл-ганын соонда удатпаанда-ла билдинер аларган. 1958 чылдын февральда «Кор-но» даа петролеум корпорацин дээр америк нефть компаниясы муруну-барыны Тунис-ке нефть шиячылээр чөлпөзөөрдө алган. Франциянын «Комба» солунуңуң демел-дөөнүн бугура алдырарга, ол чөлпөзөр Туниске америк экономиктиг эжелдешки баштайгы чадаы чыгып болуп турар. Ол эжелдешки дугайын американдар бот-тары амык-биле чугаалап турар. Чижээ, Туниске америк ачын Джонс Тунистин бойду байлактарын амыгларынга со-нуургалдык бөлүктөр АКШ-га бар болгаш тунис чазак ол талазы-биле оларга чөл-шөөр бээрин манап турар деп медел-дөөн.

Англи чагырыкчы бөлүктөр Туниске хамаарыштыр индыг аныктыг планна-рында кадык кылдып турар. Вашингтондун болгаш Лондондун колонизаторлар фран-цуз кулаанында чокта чаз хосталган тунис улуска «чаа» империалистиг иш-чи-бекти кедирерин күзөп турар...

Туниске байдал кончүт дүшүрүлгү. Сакнет-Сиди-Юсефке өлүмүң болуш-кунарынын соонда он хүнер эртпөндө-лө Туниске турар француз шериглер база бир кара-туурамында чаз үлгедиги кыл-ган. Батальон солдаттар чурттуң муруну талазында Ремада дээр чурткакынын чер-ин бугулаан алган болгаш бөлүк тунис хамаатыларын түдүп хоругдаан.

Француз колонизаторларын өңчү-чөгөлүң үлгедигеринге удуурашкы-наа, тунис улус бодунуң күрүңгенин национал бот-эргезин камгалар дээш, бү-гү-лө патриотчу күштерин сырый кат-тыштырар дээш, Ажирге тайбың дээш шимчешкинин күштелдирип турар. Тунистин Коммунисттик партиясы импери-алистиг чимченишкенингеринге шийти-рилгит ойтур шавышкынын бээр болгаш чурттуң национал адырын камгалар алдыр деп кыйгыртып үндүргөн. Фран-цуз-тунис харылааларын хөгжүлдө-өнүн карачагыс болдунар аргазы болза бот тускайла национал хөгжүлдө Тунис-тин эргезерин бүрүн хүндүлөп тур-гаш найырадык жожа-хелбө турарынны оруу болуп деп Тунистин коммунистери Франциянын коммунистери-биле кады чуга-лашап турарлар. Анык тунис күрүне дүшкүрүлгү хүнерин чурттап эрттир-ип турар.

Г. ДРАГУНОВ.

Моолдун Араттың Револютуг партиязынын XIII съездизи

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Март 17-де Моолдун Араттың Револютуг партиязынын XIII съездизи ажыттырган. Съездизин амыктыг 600 амык төлөөлөр кырып турар. Оң иштинде малчыннар, амык-чынар, улусту интелегенциянын тө-лөзөгөчлери, партия болгаш күрүне амыкдакчылары.

СЭКП ТК-нын Президиум кезигүчү СЭКП ТК-нын секретары Н. Г. Игнатова баштапкы СЭКП-ниң төлөөни, Кыдат Улус Республиканың, Чехословакияны, Польшаның, ГДР-ниң болгаш өскө-даа социалистиг чурттарын коммунист бол-гаш амыктын партияларынын төлөө-ринге, а ол ышкаш Индонезияның Ком-мунисттик партиязынын чоруткан кижиг-леринге съездизин кырыкчылары палг байыр чедиргенер.

МАРП ТК-нын Бирги секретары Д. Дамба съездизин амыктып турган, партия-нын өрткөн XII съездизин соонда үдө-бүгү делегейин амыктын шимчешкини Болеслав Берут, Антонин Запоцкий болгаш Марсель Кашен ышкыш шыла-гангай амыкдакчыларын чидирген дем-делгезен.

Съездизин хун айтырымында: МАРП ТК-нын өчкөдү (илеткелчи—МАРП ТК-нын Бирги секретары Д. Дамба) МАРП-нын XIII съездизи 1958—1960 чылдарда МАР-ның улус амык-агымын болгаш культуразынын хөгжүлдөшүн үш чыл планынын талазы-биле МАРП XIII съездизин директиваларын дугайында илеткел (илеткелчи МАР-нын Министр-лер Чөвүлелинин даргазы Ю. Целемба) МАРП-нын ТК-зынын ревизия комиссия-нын илеткел, МАРП-нын Уставына чазартылалар дугайында илеткел, төп ор-ганынын соңгудалары.

МАРП ТК-нын өчкөдү илеткелчи ТК-нын бирги секретары Д. Дамба кылган.

Коммунисттик партиянын болгаш совет улустуң бузулбас чагыс эви

ПРАГА. (СЭТА). СССР-нин Дээди Совет-динге соңгудаларын түңдөөлөргө хол-баштыр «Руде право» солун «Партия-нын болгаш улустуң чагыс эвин тилелгези» деп мурунку чүдү пар-лаан. СССР-ниң Дээди Советинге соңгу-даларын түңдөөлөр Коммунисттик партия-нын болгаш улустуң бузулбас чагыс эвиниң уугу көргүзүп болуп турар деп ол чүдө чугаалаан.

Совет Эвилелинги Коммунисттик партия-нын соңгудалары программанын тилелгези Совет чазактын тайбын пол-литиканын совет улустуң шийтирелгит дет-кин турарын айтып турар.

Эң-не бедик денгелге чөвүлдө хуралды өң дүргөн чымдырларынч улаган экөөш хей тодаргай саналарын өсөгү үдө Совет чазак кыргенин ол солун айтылаан. Ол бугу болза делегейин айтыргаларын улустарын эрге-ажыктарына таарыш-тыр тайбың арга-биле шийтирээр деп Совет Эвилелинин шычы күзүлгенин дугайын бугурап чугаалап турар. Соң-гудаларга совет улустуң үнү тайбың дээш, дайын кысыкчыларына удуура-шымыкынын үнү болуп турар. СССР-ниң Дээди Советинге соңгудаларын түң-дөөлөр делегей пролетарынын база кайгычы тилелгези болуп турар.

Совет социалистиг демократиянын тилелгези

СОФИЯ. (СЭТА). «Гетчевен фронт» солун «Совет социалистиг демократиянын улус байырдалы» деп чүдү бижежэ, СССР-нин Дээди Советинге соңгудаларын түңдөөлөргө болгаш ол соңгудаларга коммунисттерин болгаш партия кезигүчү эвстерин тилелгезинге байыр чедирип турар.

ССР-ниң өрткөн четтирмес дөлгөмөри-нин долу эргелик ээси—Совет Эвилелинин политиктиг, амык-агымы болгаш культу-турал амыдыралынын бүгү талазынагы иделпейлик кырып турар тайбыңга ынак-шымадык совет кижинин ол чаз тилелгези совет социалистиг демократиянын улус тилелгези, коммунизмдин сорук кирген тургузукчулары болуп совет кижилерин улус чагыс эвинин байырдалы болуп турар деп ол чүдө чугаалаан.

Соңгудалар үезинде политиктиг кай-гамчык уугу кедүрүлүшкүн тайбың күш-ажыктын талазына чаа-чаа чедишкелер дээш демесижар, бүгү делегейде тай-бындын херээн мадырлыг болгаш шудургу камгалаар деп совет кижилерин чайгыш чок тура-соруун көргүскөн.

СЭКП-ниң, Совет чазактыг болгаш совет улустуң соңгудаларга көргүскөн бу-зубдас чагыс эвин Болгариянын амык-чы чонлары уугу өөрүшкү-биле үткүп, совет улуска бүгү чүрөктүң ханымындап байыр чедирип турар.

Социалистиг чурттарнын чурукчуларынын чарыжы

Социализм лагеринин чурттарынның чо-гадыкчы уран-чүдү делегейин органи-заастаар айтыртыгы талазы-биле март 19-та Москвага СССР-ниң чурукчулар Эвилелинче чөвүлдө хурал ажыттырган. Инда Албанияны, Болгарияны, Венг-риянын, Герман Демократтыг Республи-канын, Кыдат Улус Республиказынын, Корей Улус-Демократтыг Республиказын, Моолдун, Польшаның, Румыниянын, Чехословакиянын болгаш Совет Эвилелинин төлөөлөр кырып турарлар.

Чөвүлдө хуралга санал берген Дрезден-де дээди чуралга уңишчелдин директору Р. Бернджер (Герман Демократтыг Республика), Чехословакиянын чурукчу-

лар Эвилелинин президиум кезигүчү В. Форманек, чурукчуларын Бүгү-кыдат Эвилелинин секретары Хун Изюни-у, скульптор С. Тодоров (Болгария) болгаш өскө-дөр-даа делегейин бо чымын деле-бизьде Москвага организаастаар деп бир үн-биле чугаалааннар.

Ол делегейге дайын сөөлүңдөгү чыл-дарынч чогааларын кырып деп шийти-рилгезен. Моон сонгаар делегейге кыры-ри-биле делегейин бүгү чурттарынны мурунчык чурукчуларын чалаарын деп турар.

Ам болуп делегейге удуурулганы белет-кен кызыр комиссияны тургускан. (СЭТА).

КИНО

«Шуургандан төрүттүнгенер»

Хамааты дайынның кадык-дошкун чыл-дарынның бирээш. Империалистиг күрү-нелерин аң шериглери анык Совет рес-публикага чүк-чүктөн калчаалы-биле халлап турган. Оларнын деткимчези-биле чурттуң иштине буржуа-помещиктер болгаш дүжүрткөн өскө-даа аныларнын артыңчылары, чүзүн-баашы чалча, хөл-селенкиниң идегеттер чурттуң иштине контрреволютуг үймөөнөр үндүрүчү, чамдык черлерин экелеп ат турганнар. Оң мурунда 4 чыл үргүлчүлөөн империалистиг дайынның база боп турган хамааты дайынның уржуктарында чуртка ам болгаш адырал-түрегел кедерен турган.

Ол кадык-берге чылдарда Коммуни-сттик партия амыкчылары болгаш таран-чылларын Совет республиканы, Төрөөн Ада-чуртту камгалаарыны көзүрүп үндү-ргөн. Совет республиканың тургустун-ганынын баштайгы чылдарында амык-кынын болгаш иштинеги дайымынагы да-уур биштиг чурттуң улустарынын мадырлыг демиселдеринин дугайын көр-гүскөн уран-чечен чогаалдар, кинолар экөөш экен. Николай Островскийниң «Каян эвас катканы», «Шуургандан төрүттүнгенер» деп чогаалдары база олар-нын санына кырып.

Ол адырдыг чогаалчыны «Каян эвас катканы» деп номундан кылган «Наша Борчанын» деп кино болза, совет көрүчү-лерге калбак суралгы болу берген болгаш эң ки кино фильминин бирээш болуп санаттынын турар. Иччалзага чогаалчы-нын «Шуургандан төрүттүнгенер» деп чогаалын эрткен чымын Киевтин кино студиясы кино кылды үндүргөн. Ук кино ам областың кино экраннында үнүп өлгөш. «Шуургандан төрүттүнгенер» деп чаз кино болза хамааты дайынның чылдарында украин улустуң немец эже-лекчилерге болгаш үдөгөн Польша-нын аң шериглеринге уду мадырлыг демиселин турасааттырган. Инда Украинаның бир хоорайжыгажына болуп турар болушкунарын көргүзүп турар.

Анык Кызыл Армиянын шабар хал-данынынагы шыдашпайн немец эжелечилер Украинаның үнү чөрүп тур-ар, а иччалзага польша шлахтар ол үдө эрге-чагырганы экелеп азырын орады-жыл, Кызыл Армияга болгаш револютуг амыкчыларга уду демисел чорудары-биле боттарынын кыргыс аң шериглери организаастап турарлар. Граф Могельниц-кий биле капитан Врона олар Волыниң бир хоорайжыгажына пан польшанын ол үдөгөн аңа турган аң шериглерин органи-заастаары-биле чажыт даалгалыг кээр-лер.

Ол-да үдө мурунда хаан чазак үезинде шийтирген, чажыт амыкдакчы бол-гаш хоочун револютуг Сигизмунд Равес-кий (артист О. Жаков) база ол хоорай-жыгашка эеп чедип кээр. Равеский тус черде чажыт револютугчулар-биле хары-лааны тургузар база чепсектиг тура-ла-

зымыкынын белеткээр ужураут. Кызыл Армиянын хоорайжы кыргениге чүгө индыг арга-биле дуулаап болуп турган.

Чажыт амыкты коммунисттер-биле кады армыктар база идеялык кырып турганнар. Олар болза Раевскийниң огул—Раймонд (артист А. Иванов), машист Ковалонун (артист Н. Храмаков) уруу—Олеся (артист О. Бган) база оларнын өң-нү, чоргаарымаар украин оң Андрей Птаха (артист С. Гурзо) болгаш өскө-даа өскөлөр болуп.

Польшаның аң шериглери эрге-чагыр-ганы түр када экелеп алгаш, амыкчы-ларын болгаш хоорайжы чурткакчы-ларын кырып деринин-биле аажылап, кам-хайра чокта бооп олдуруп, кырып турарлар. Иччалзага Раевскийге башта-пкан чажыт револютуг комитет хоорайжы чепсектиг тура-халымышкыны өгөөр деп шийтирел амыр. Иччалзажак ол үдөгөн Польшаның аң шериглери хоорайжы үймөөн немец эжелечилеринин артыңчы-лары-биле каттыжып алгаш, хоорайжы турган револютуг гарнизонга халдааш, чепсектиг тура-халымышкы үндүргөн-нүн баштыкчыларын тулап хоругаалар.

Оң соонда дүвө Раймонд, Олеся, Анд-рей Птаха база хлөб быжырыкчыны Фельда олар тура-халымышкынын уду-турчуларын хостап амыр соруга-биле граф Могельницкийниң турлааны хал-дааш, оларын тулап алырын орадыжы-лар. Иччалзажак олар аңа серемчел чок болуп, боттары-даа, бажымын ажи-еге танымалга турган Фельда-даа ууш каар. Иччалзага башында турган дайы-нарнын өөрү ийн хөрөөжинин бирээш бүүдү дүргүлүн үнгөш, өөрүңге медө-лөндөргө аң шериглерин бөлүү чедип кээр.

Иччалзага Раймонд, Олеся, Андрей олар берге байдалга таварышп келген. Ич-чалза-даа эрес мадырлыг аныктар дү-жүп бербөөн, хей аң шериглерге уду ту-чукканынын соонда бажынын бир та-лазында чажыды-биле үнгөш, пулемет сөөктөн төргөлт атыла олурган халтар-лар. Аң шериглерин бөлүү чече-даа сүр-дө, мадырлыг аныктар оларже пулемет-түн олуң шуурган дег амыктып, кыра боолаштыр чораш, Кызыл Армиянык кезектеринге чедип кээрлер. Кино шав иччалза доостур.

Эрес-мадырлыг аныктар Кызыл Ар-миянын кезектеринге чедип келгеш, олар-биле кады төрөөн хоорайжы хостаарыга кырып алаарлар. Иччалзажак көрүчү-нүн болдымы кино ам-даа доогулаан ышкы сагындар. Оң ындыг болуру черде чөптү. Чүгө дээрге Н. Островский бодунуң амыдыралынын сөөлү чылдарында ар-берге зарыгта таварышкың, уз номун төндүр билш шыдаанын номчу-чуларга билдинер болгай. Иччалзага көрүчүлөр база иччалза биле чогуур.

С. САЛЧАН-ОЛ.

Редактор К. С. ШОГУ.

АКШ-тың төлөөлери—парлапга конференциясында

Соңгулда кампаниянын чорудулгазы-биле болгаш СССР-ниң Дээди Советинге соңгудалар-биле таныжар дээш СССР-ге келген АКШ-тың төлөөлери профессор Р. Скэммон, профессор С. Блэк болгаш «Форчун» журналың редактору Х. Доно-вен олар март 18-те парлапга-конферен-циясында совет болгаш даштык журна-листер-биле учурашканнар.

АКШ-тың төлөөлери Совет Эвилелин-биле иделдө чоруп турган үезинин иш-тинде хей-хей хоорайларга эки организа-стан аян-чорук кылдып барып, бүүдүр-гелерге болтулаан соңгулда мурунуң экөөш хей хуралдарына олуршканын, дык хей эрге-дузаладык кижилер-биле, хей-хей совет кижилер-биле учурашканы профессор Р. Скэммон дынаткан. Ол соонда төлөөлөринин көргөн СССР-ниң Дээди Советинге соңгудалар дугайын оларнын канчаар көргөшине хамаарыштыр салган совет болгаш даш-тык журналистерин хей санын айтыр-галарын Р. Скэммон, С. Блэк болгаш Х. Доновен олар харылааннар.

Соңгудалар хүнүндө АКШ-тың төлөө-лери Москваның 8 соңгулда участокта-рына барып чоранын болгаш Москвага, база ол ышкыш бугу чуртка соңгулда-

ларнын өкчү организастантыгынын оларнын бүзүрөп көргөн Р. Скэммон онзаап чугаалаан.

Айтыргаларын харылааш боттарынын харыларына АКШ-тың төлөөлери бол-за Совет соңгулда системаны АКШ-тың соңгулда системаныга демселеп боабас, чүгө дээ оларнын аразында ханы ма-галдар туруп турар, иччалзага биштиг келген соругагыс болза, кандыг систе-ма өкчү дээр дугайында айтыртыгың га-лазы-биле совет кижилер-биле үзелдер-нин чагыс өвң чедип аларында экөө, а совет соңгулда системанын соруга-ларын болгаш аргаларын билш алырын-да, совет интигесидин шимчедир күш-терин билш алырында, иччалзага амер-ик, совет улустарын аразында кайы-кайымын билчир чоруну хөгжүдериңге дузалаарында болуп турар, ол чорук тай-бындын хандырынын негелдесиз болуп деп онзаап